

СВЕТЪТ НА ДРЕБОСЪЦИТЕ

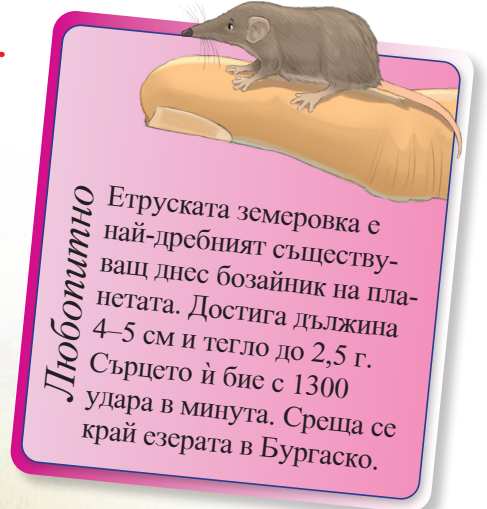

93

Обикновена кафявозъбка

Запознайте се

Земеровките са дребни бозайници, които приличат на мишлета, с тая разлика, че имат сравнително по-голяма глава, а муцунката им е издължена и заострена. У нас се срещат 7 вида земеровки. От тях най-разпространена е обикновената кафявозъбка. Тя е наречена така, защото връхчетата на зъбките ѝ са кафеникави. Среща се повсеместно, най-вече в планинските райони. Достига дължина 8–9 см и тегло 10 г. Гърбът ѝ е кафяв, а коремът – светъл. Слухът и обонянието ѝ са много добре развити.

Храна

Кафявозъбката яде червеи, стоножки, охлюви и насекоми. На ден поглъща храна, равняваща се на собственото ѝ тегло.

Малките

След двайсетина дни бременност женската ражда до 10 малки. Те тежат едва по един грам и имат прозрачна кожа. Бозаят в продължение на 22–25 дни, а после стават самостоятелни.

► **Голяма водна земеровка.** Това е най-едрата от българските земеровки. Достига дължина 9 см (без опашката) и тегло до 20 г. Гърбът ѝ е кафеникавочерен, а коремът – бял. Среща се край планинските ни потоци. Плува и се гмурка умело. Търси храната си главно във водата. Има отровна слюнка и напада и много по-едра от нея плячка. Яде рибки, жаби, насекоми, червеи и мекотели.

94

Градински охлюв

Запознайте се

Среща се навред у нас из горите и градините до около 1200 м надморска височина. Пълзи с единствения си месест крак, като оставя след себе си диря от лигава слуз – отделя я, за да намали триенето и да се движи по-лесно. Отпред на главата си има 4 пипалца. Горните две от тях са по-дълги и завършват с малки черни очички. Черупката му е завита на спирала и достига дължина 5 см. Когато е застрашен или реши да си почине, охлювът се прибира в къщичката си, като изтегля в нея и крака си. Наесен запечатва дома си с бяла ципа и заспива зимен сън.

Храна

Градинският охлюв се храни с листа. Излиза да пасе привечер или след хубав дъжд. Езикът му е покрит с безброй зъбчета (като пила). С тях настъргва листата.

◆ **Черна мида.** Среща се край морските ни брегове на дълбочина до 60 м. Живее прикрепена към скалите. Най-често достига дължина 7–8 см, но може да нарасне и до 15 см. Мекото ѝ тяло е защитено от две гладки черупки, свързани с еластична връзка. Храни се, като филтрира водата и задържа планктона.

◆ **Рапан.** Това е най-едрият черноморски охлюв. Среща се на дълбочина до 45 м. Красивата му черупка достига дължина 16 см. Той е хищен нашественик, привнесен от Японско море. Храни с основно с черна мида, затова бързо се разпространява в морето ни, нарушавайки екологичното равновесие.

Малките

Охлювът има две полови жлези – и мъжка, и женска. Оплождането става при допир между два индивида. Майката снася яйцата си в някоя ямичка в почвата и повече не се грижи за тях. Малките се излюпват сами. Черупките им са тънки и полупрозрачни, но постепенно заякват и се оцветяват като тези на възрастните.

Паяк кръстоносец

Запознайте се

Среща се повсеместно у нас, дори и над 1500 м надморска височина. Основният му цвят варира от светлокафяв до тъмносив. От горната страна на коремчето му има белезникави шарки, които наподобяват кръст. На тях дължи името си. Надарен е с 8 броя очи, подредени в предната част на главата му. Женската достига дължина 2 см, а мъжкият е почти два пъти по-дребен.

Храна

Паякът кръстоносец се храни с дребни насекоми. За да ги улови, изплита паяжина с формата на кръг. Парализира плячката си с отрова и впръсква в нея смилателен сок, а по-късно я изсмуква.

Малките

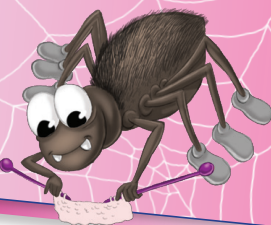
През есента женската снася 300–400 яйца в торбичка от паяжина и ги прикрепва в някоя цепнатина. Малките се излюпват напролет, готови за самостоятелен живот.

◆ **Скорпион.** Това създание с лоша слава се среща и у нас. Обикновено се крие под камъни, под кората на дърветата, в мазета и тавани. Достига дължина 4–5 см. Излиза на лов нощем и се храни с насекоми, паяци и многоножки. Убожда плячката с отровния си шип, който се намира на върха на опашката му. Може да ужили и човек, при което болката и последствията са като при ужилване от оса.

Любопитно Кръстоносецът е от семейството на паяците тъкачи. И той, и роднините му имат паяжинни жлези, отделящи секрет, който се втвърдява на въздуха. Така се образува паяжинната нишка за ловните им мрежи.

Воден паяк

Запознайте се

Този паяк обитава сладководни водоеми с чиста неподвижна вода. Гмурка се умело и е напълно пригоден за подводен начин на живот, макар че диша атмосферен въздух. Достига дължина 2 см. На цвят е кафеникавосив, но във водата изглежда сребрист, защото коремчето му е покрито с непромокаеми фини космици, които задържат мехурчета въздух. Зимата прекарва във въздушно гнездо или се нанася в празна черупка от охлюв, която изпълва с въздух и запечатва с паяжина.

Храна

Водният паяк е хищник. Храни се с водни насекоми и техните ларви, напада дори попови лъжички и рибки.

► **Зелева пеперуда.** Среща се навред в България до 1600 м надморска височина. Размахът на крилата ѝ достига до 7 см. На цвят е бяла или бледожълта. Лети през целия ден от март до октомври. При хлад и дъжд се крие под листата. Възрастните пеперуди се хранят с нектара на различни цветове. Гъсеницата е жълтеникавозелена с черни петна и напада зелевите листа.

 A circular inset illustration showing a water spider inside a bubble of air, surrounded by bubbles.

Любопитно
Водният паяк изработва с паяжинни нишки подводно гнездо с формата на камбана и започва да го пълни с мехурчета въздух, които донесат от повърхността. Затова домът му прилича на балон.

Малките

Още преди да създаде семейство, женската прави дом за бъдещите си рожби – заплита нишки и изпълва с въздух отделен балон за поколението си. В него отлага оплодените яйца, като ги оплита в 3–4 пашкулчета. Паячетата се излюпват след няколко седмици, но напускат гнездото, когато по тялото им се появят непромокаемите власинки.

97

Полски щурец

Запознайте се

Песните на мъжките щурци огласяят летните нощи в нивите и ливадите из цялата ни страна. Трудно може да ги зърнете, защото при най-малкия шум те се скриват в подземния си дом (тунел, дълбок около 15 см). Цветът на това насекомо е почти изцяло черен, с червеникави задни крака и тъмнокафяви горни надкрилия. Тялото му достига дължина 2,5 см.

Храна

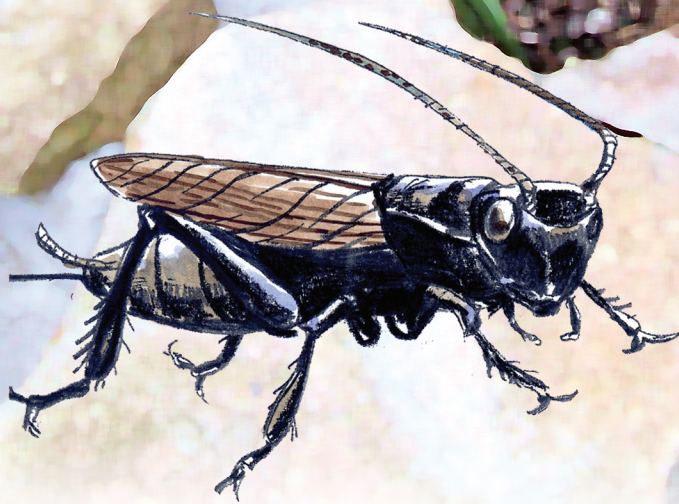
Щурецът е предимно растителнояден. С мощните си челюсти прегрива стъбълца и листенца, храни се още с плодчета и семена. Понякога му се случва да похапне някое дребно насекомо.

Малките

Няколко дни след оплождането женската снася в земята до 600 бели удължени яйчица. От тях в средата на лятото се излюпват ларви, които са почти без крилца. Те растат и се преобличат, зимуват, зарити в земята, а напролет линейат още веднъж и вече са истински възрастни.

Любопитно Неслучайно сравняват щурца с цигулар. Той свири, търкайки крилата си едно в друго. На дясното му крилце се намират зъбчета, които действат като лък, а пък на лявото има издадена жилка – при изправяне тя може да бъде стъргана като струна.

Любопитно Цикадата – братовчедка на щурца, също е прочут музикант. На коремчето си има мембрана, която чрез специални мускули се огъва и издава звук, усилян от две резонаторни пластинки.

♥ **Зелен скакалец.** На цвят е яркозелен, понякога с кафяви петна. Надкрилията му достигат дължина 5–6 см, а антенките му са по-дълги от тялото. Цвърчи, като търка крилата си едно в друго. Може да прави огромни скокове благодарение на дългите си задни крака, които се огъват като пружини. Яде предимно растителна храна, похвава още дребни насекоми и гъсеници. Женската снася оплодените яйца в ямичка в почвата, а ларвите се излюпват в началото на пролетта.

Обикновена богомолка

Запознайте се

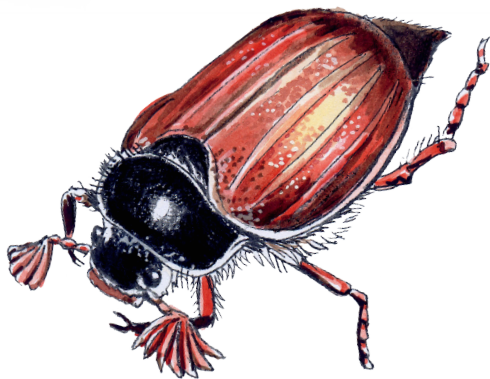
Това насекомо се забелязва трудно, защото стои неподвижно и се слива с клонката, върху която живее. Издължените му предни крайници, осеяни с кукички, обикновено са прибрани в характерната за молитва поза, но служат и за улавяне и задържане на пляката. Женската достига дължина 7,5 см, а мъжкият е по-дребен (до 5 см).

Храна

Богомолката е истински хищник. Търпеливо дебне жертвите си от засада. Напада и изяжда кацналите наблизко насекоми – предимно скакалци и щурци. Не е отровна и за човека е безопасна.

Малките

Понякога веднага след оплождането женската изяжда съпруга си. Наесен тя снася яйцата си, слепени чрез пенеста маса в пашкул, който после прилепва към клонки, камъни или треви. Напролет от тях се излюпват ларвите, които приличат на възрастните и са хищници като тях.

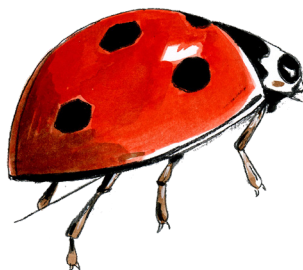

◆ Майски бръмбар.

Достига дължина 3 см. На цвят е червеникавокафяв. Има две големи антенки, които приличат на ветрила. Среща се из цяла България. Храни се с листата на дърветата. След оплождането женската се заравя в почвата и снася там до 30 яйца. Ларвите се хранят с коренчета и няколко пъти сменят обвивката си. Чак в края на третата година от земята излизат млади бръмбари.

♥ Седемточкова калинка.

Това красиво бръмбарче е много полезно, защото унищожават листните въшки и други вредители по растенията. Има изпъкнало, полусферично отгоре тяло. Достига дължина 8 мм. Размножава се бързо.

Любопитно

С яркочервения цвят на крилата си калинката предупреждава хищниците, че не става за ядене. Ако някой я докосне, тя изпуска капчици жълтеникава течност с неприятен вкус. Освен това при опасност ляга неподвижно по гръб и се преструва на умряла.

Водно конче

Запознайте се

У нас са установени около 70 вида водни кончета. Може да ги зърнете недалече от реки, езера и блата. Имат две двойки прозрачни ципести крила, покрити с гъста мрежа от надлъжни и напречни жилки. Коремчето им е силно издължено и се състои от 10 сегмента. Главата им е голяма и може да се върти във всички посоки. Имат отлично зрение – осигуряват им го изпъкналите очи, изградени от хиляди фасетки (очички). Дължината на крилата им достига 9 см, а на тялото – до 12 см. Възрастните насекоми живеят до 2 седмици.

Любопитно Водното конче е удивителен летец. Може да размахва едновременно и четирите си крила независимо едно от друго. Умее да се задържа на едно място във въздуха и да се движи във всички посоки, даже и назад. Развива скорост до 30 км в час.

Храна

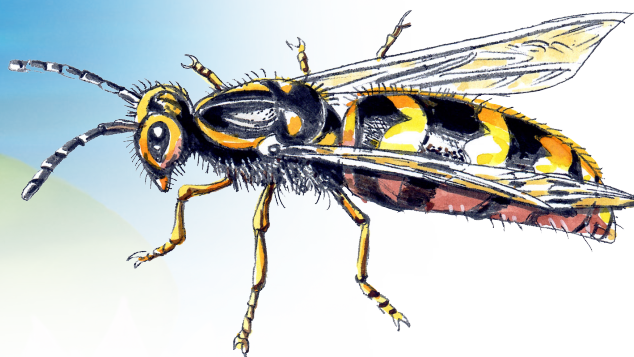
Водното конче е хищник. Ловува разни насекоми – мухи, пеперуди, комари и др. Хваща ги във въздуха с предните си крака и ги изяжда, без да каца.

Малките

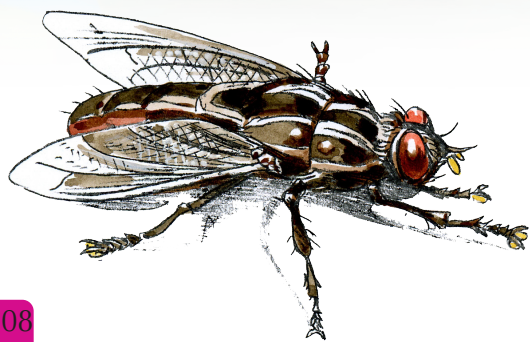
Оплождането става през лятото. Женската снася яйцата си във водата. От тях се излюпват ларви, които живеят под водата месеци наред. Достигат дължина 4 см и са хищни, нападат дори попови лъжички и рибки.

♥ **Домашна муха.** На цвят е сивочерна, с тъмночервени фасетъчни очи. Достига дължина 8 мм. Менюто ѝ е разнообразно, но включва само течности, които мухата всмуква с хоботчето си. Пренася зарази. Ларвите ѝ са бели, приличат на червейчета.

◆ **Обикновена оса.** Нашарена е с яркожълти и черни препаски. Жили болезнено. Живее на многобройни семейства в кълбовидни осарници, изградени от съвкана дървесина. В тях царицата майка снася яйца и отглежда ларвите, а осите работнички я изхранват.

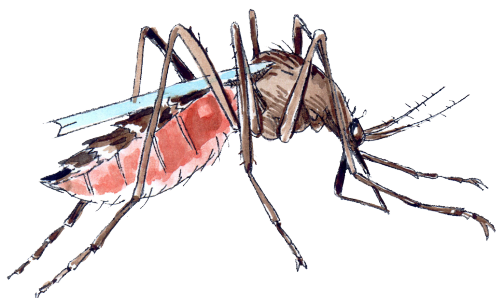
100

Червена горска мравка

Запознайте се

Червената горска мравка се среща най-често в иглолистните ни гори. Живее на колонии в големи мравуняци. В мравешкото семейство най-многобройни са безкрилите мравки работнички. Те са ръждивочервени на цвят. Достигат дължина 8 мм и са прочути със своето трудолюбие – доставят храна, грижат се за подрастващите ларви, градят, ремонтират, почистват и защитават мравуняка. Във всяка колония има една или няколко царици, чието единствено задължение е да снасят яйца. Всяка пролет мравунякът се рои. Тогава крилати мравки – млади мъжки и по-едри женски, излитат навън и се оплождат.

♥ **Комар.** Това двукрило насекомо, дълго не повече от 1 см, пренася различни болести и така причинява смъртта на около 2 милиона души годишно в света. За щастие, огнищата на зараза са далече от нашата страна. Мъжският комар се храни с растителни сокове и живее няколко дни. Женската достига възраст 2 месеца. Само тя смуче кръв от хора и животни – това е нужно за образуването на яйцата ѝ. Ларвите се развиват във водна среда.

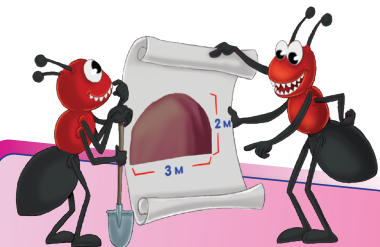

Храна

Мравките могат да влачат плячка, 60 пъти по-тежка от собственото им тегло. Те се хранят предимно със семена, растителен сок, гъсеници и насекоми, като почистват гората от всевъзможни вредители.

Малките

Оплодената женска се освобождава от крилата си и се връща в своята колония или основава нова. Тя може да снася яйца в продължение на няколко години.

Любопитно Червените мравки са прочути архитекти. Надземната част на мравуняка им представлява купол, изграден от пръст и шума, с височина 2 м и диаметър 3 м. Под него има дълги тунели и множество стаи – за царицата, за яйцата, за ларвите, складове и други.

Азбучен показалец

А

Афала 89

Б

Балканска пъстърва 92
Барбуња 96
Белка 33
Белоглав лешояд 63
Белогръб кълвач 54
Благороден елен 36
Брадат лешояд 63
Бухал 62
Бял щъркел 76
Бяла риба 93

В

Видра 70
Воден паяк 105
Воден плъх 73
Водно конче 108
Врабче 51
Вълк 27
Вълнисто папагалче 21

Г

Гарван 56
Гларус 81
Глухар 59
Голям гмурец 80
Голям корморан 81
Голям подковонос 68
Голям пъстър кълвач 54
Голям синигер 51
Голям ястреб 61
Голяма водна жаба 84
Голяма водна земеровка 102
Голяма дропла 75
Голяма медуза 100
Горски бекас 79
Градински охлюв 103
Гребеновидна медуза 100
Гугутка 20

Д

Див заек 44
Дива коза 42
Дива котка 30
Дива свиня 39
Домашен бивол 7
Домашен гълъб 20
Домашен заек 13
Домашна гъска 19
Домашна коза 11
Домашна мишка 47
Домашна муха 108
Домашна патица 18
Домашна свиня 12
Дъгова (американска) пъстърва 92
Дъждовник 86
Дървесница 86

Е

Европейски бобър 74
Елен лопатар 36
Енотовидно куче 71
Етруска земеровка 102

Ж

Жълтоушка 83

З

Зарган 96
Зелева пеперуда 105
Зелен гушер 66
Зелен скакалец 106
Зелена водна жаба 84
Зелена крастава жаба 85
Зеленоглава патица 18
Зеленонога водна кокошка 80
Земеродно рибарче 79
Златка 32
Зубър 38

К

Карагъоз 96
Каспийска блатна костенурка 82
Катерица 45
Катър 9
Кафява крастава жаба 85
Кафява мечка 26
Кафяво прилепче 68
Козирог 43
Кокошка 16
Колхидски фазан 58
Комар 109
Кон 8
Копринена пеперуда 23
Кос 51
Костур 93
Котка 15
Крава 6
Кукумявка 62
Куче 14
Къдроглав пеликан 78
Къртица 49

Л

Лалугер 48
Леопардов смок 65
Ливаден гушер 66
Лисица 29
Ловен сокол 61

М

Магаре 9
Майски бръмбар 107
Малка (ушата) медуза 100
Медоносна пчела 22
Морска лястовица 98
Морски кефал 97

Морско конче 98

Муле 9
Муткур 89
Муфлон 41

Н

Невестулка 34
Нутрия 72
Ням лебед 75

О

Обикновен делфин 89
Обикновен пчелояд 50
Обикновен сънливец 46
Обикновена горска мишка 47
Обикновена блатна костенурка 82
Обикновена богомолка 107
Обикновена кафявозъбка 102
Обикновена кръсточовка 53
Обикновена кукувица 52
Обикновена оса 108
Обикновена полевка 47
Обикновена скумрия 95
Овца 10
Ондатра 73

П

Пагур (черноморски крив рак) 99
Паламуд 95
Папуняк 53
Паун 17
Паяк кръстоносец 104
Пепелянка 64
Планински кеклик 55
Полски шурец 106
Попче 98
Прилеп 68
Пуйка 17
Пъстър смок 65
Пясъчна (турска) боа 83

Р

Рапан 103
Речен кефал 92
Речен рак 99
Рис 31
Розов пеликан 78
Розово фламинго 77
Ръждив вечерник 68

С

Сврака 57
Седемточкова калинка 107
Селска лястовица 50
Сив плъх 46

Сива врана 57
Сива гъска 19
Сива чапла 77
Син синигер 51
Синявица 56
Скален орел 60
Скорпион 104
Славей 21
Сляпо куче 49
Смок мишкар 65
Сойка 57
Сокол скитник 61
Сом 94
Сребриста каракуда 91
Сухоземна костенурка 67
Сърна 37

Т

Таралеж 35
Тетрев 59
Тюлен монах 88

У

Уклея 91
Усойница 64

Х

Хамстер 24

Ц

Цикада 106

Ч

Чакал 28
Червена горска мравка 109
Червеногръдка 53
Червеноперка 90
Черен пор 33
Черен щъркел 76
Черна (балканска) мряна 91
Черна мида 103
Черногръд хомяк 24
Черноморска акула 97
Черноморски калкан 96
Черноморски сафрид 95

Ш

Шаран 90
Шипобедрена костенурка 67
Шипоопашата костенурка 67

Щ

Щиглец 55
Щука 93

Я

Язовец 40
Яребица 55

Съдържание

◆ ДОМАШНИ ЖИВОТНИ

1. Крава	6
2. Домашен бивол	7
3. Кон.....	8
4. Магаре.....	9
5. Овца.....	10
6. Домашна коза	11
7. Домашна свиня.....	12
8. Домашен заек	13
9. Куче.....	14
10. Котка	15
11. Кокошка	16
12. Пуйка.....	17
13. Домашна патица.....	18
14. Домашна гъска	19
15. Домашен гълъб	20
16. Вълнисто папагалче	21
17. Медоносна пчела.....	22
18. Копринена пеперуда.....	23
19. Хамстер.....	24

◆ ОБИТАТЕЛИТЕ НА ГОРАТА И ПОЛЕТО

20. Кафява мечка	26
21. Вълк.....	27
22. Чакал	28
23. Лисица.....	29
24. Дива котка.....	30
25. Рис	31
26. Златка	32
27. Белка	33
28. Невестулка.....	34
29. Таралеж	35
30. Благороден елен.....	36
31. Сърна.....	37
32. Зубър.....	38
33. Дива свиня	39
34. Язовец	40
35. Муфлон	41
36. Дива коза.....	42
37. Козирог	43
38. Див заек.....	44
39. Катерица	45
40. Обикновен сънливец	46
41. Обикновена горска мишка.....	47
42. Лалугер	48
43. Къртица.....	49
44. Селска лястовица	50
45. Врабче	51
46. Обикновена кукувица.....	52
47. Папуняк.....	53
48. Голям пъстър кълвач	54
49. Яребица.....	55
50. Гарван.....	56
51. Сврака	57
52. Колхидски фазан	58

53. Глухар	59
54. Скален орел	60
55. Сокол скитник	61
56. Бухал.....	62
57. Белоглав лешояд.....	63
58. Пепелянка	64
59. Смок мишкар.....	65
60. Зелен гущер	66
61. Сухоземна костенурка	67
62. Прилеп.....	68

◆ КРАЙ РЕКИ И ЕЗЕРА

63. Видра.....	70
64. Енотовидно куче.....	71
65. Нутрия.....	72
66. Воден плъх.....	73
67. Европейски бобър	74
68. Ням лебед	75
69. Бял щъркел.....	76
70. Сива чапла	77
71. Къдроглав пеликан.....	78
72. Земеродно рибарче	79
73. Голям гмурец	80
74. Гларус	81
75. Обикновена блатна костенурка.....	82
76. Жълтоушка	83
77. Голяма водна жаба	84
78. Зелена крастава жаба	85
79. Дъждовник	86

◆ ВОДЕН СВЯТ

80. Тюлен монах	88
81. Обикновен делфин	89
82. Шаран	90
83. Сребриста каракуда	91
84. Балканска пъстърва	92
85. Щука	93
86. Сом.....	94
87. Паламуд	95
88. Черноморски калкан	96
89. Черноморска акула	97
90. Морско конче.....	98
91. Речен рак	99
92. Голяма медуза	100

◆ СВЕТЪТ НА ДРЕБОСЪЦИТЕ

93. Обикновена кафявозъбка	102
94. Градински охлюв.....	103
95. Паяк кръстоносец.....	104
96. Воден паяк	105
97. Полски щурец.....	106
98. Обикновена богомолка	107
99. Водно конче	108
100. Червена горска мравка	109

Азбучен показалец	110
-------------------------	-----